

**„NEW BORN“
ČETIRI PRIŠTINSKA DANA
NOVE POLITIKE SOLIDARNOSTI**

Ana Isaković

Inicijalni susreti Novih politika solidarnosti, razmena znanja, održao se u Prištini od 15 do 17. aprila u organizaciji MULTIMEDIA-e iz Prištine. Projekat istražuje nove oblike solidarnosti u proizvodnji znanja i umetničke produkcije između Prištine, Beograda, Tuzle i Zagreba.

Dan prvi (14. april)

Sam dolazak u Prištinu je potvrdio prožimanje intertekstualnog i kulturno-istorijskog prostora. Urbanizam i arhitektura grada predstavlja mešavinu orijentalne arhitekture, „novokomponovane gradnje“, jer se tako ispisuje nova istorija koja predstavlja „otvoreno delo“. Kako se približavamo centru, sve više je izloga sa venčanicama. Mehanizmi i strategije nevidljive normatizacije šalju rafiniranu poruku: Žena, kao nemi objekat muškog pogleda ima projektovanu budućnost. Žena kao Lutka-objekat-avatar. Stotine lutaka obučenih u venčаницe ili svečane raznobojne haljine. Telo žene se disciplinuje i oblici ponašanja su normativizovani. Izlozi na spratovima izgledaju kao jedino ostvarljivi cilj. Zanimljivo je i samo uređenje izloga. Desetak lutaka je poređano jedna pored druge i sve one kao da čine podređeni subjekat koji se u društvu spektakla („društvu potvrde privida“) uređuje i povinuje novoj moći patrijarhata. Ova scena nije karakteristična samo za Prištinu. Iste večeri, gledala sam predstavu Blood Shirt reditelja Bekim Ljumija ostvarenu unutar svoje pozorišne laboratorije Loja. U pitanju je fizički teatar. Ovaj komad je konceptualno konstruisan oko motiva Šeksprovih tragedija Magbet, Ričard III i Hamleta povezujući ih sa albanskim tradicionalnim krvne osvete. Prema običaju, krvava košulja visi ispred kuće kao stalna opomena da osvetu treba izvršiti. Ovo nekonvencionalno čitanje tragedija, ova predstava je kreativni akt koji omogućava uspostavljanje odnosa sa različitim tradicijama, jezicima i kulturama. Moć nad kodiranim muškim, disciplinovanim, polunagim telima koja su ustrojena tradicionalnim obeležjima ostvaruje ritualnu performativnost. Kritika ustrojstva društva nije, međutim, izvedena do kraja. Ali samo postojanje ove teatarske laboratorije predstavlja izuzetan i necenzurisani prostor koji bi bio rado viđen u svim pozorišnim sredinama. Nažalost, upravnica Narodnog pozorišta iz Prištine nije dozvolile da druga predstava ostvarena u Narodnom pozorištu u Prištini ovog reditelja ide na festival Mucijevi dani koji organizuje Atelje 212 iz Beograda, čitajući takvo gostovanje u promašenom političkom ključu.

Dan drugi (15. april)

Drugog dana u 11h održana je konferencija za štampu na kojoj je bio izložen celokupni projekat Nove politike solidarnosti. Projekat su predstavili Jeton Neziraj (Priština), Borka Pavićević (Beograd) i Azra čaušević (Tuzla). Osnovna poenta ovih izlaganja bila je kako ujediniti prostor i vreme. Beograski tim je bio usredsređen na delo Miroslava Krležu i njegovo viđenje levice kroz raspravljanje o romanu „Na rubu pameti“ iz 1938. godine, na njegovo viđenje levice, kao i na činjenicu odsustva Miroslava Krležu u današnjem obrazovanom sistemu. Borka Pavićević je govorila o prizivu novog vladara i autoritetu u diskursu neoliberalnog kapitalizma, a u Krležinom romanu „Na rubu pameti“. „Istraživanje u zadrugama“ unutar projekta Nove politike solidarnosti, obavlja se po samoobrazovanom sistemu koji funkcioniše kroz konstantno arhiviranje i diskusije, kao i širenje digitalne platforme. Azra čaušević iz Centra „Grad“ izložila je sadržaj tima „Centra Grad“ koji se sastoji u preispitivanju narativa, dekonstrukcije svoju sopstvenu sadašnju poziciju političkog subjekta. Jeton Neziraj (Centar Multimedia, Priština) je govorio o politici sećanja i njenog kontinuiteta između starog i novog u istorijatu Prištine kroz novonastalu istoriju grada. članovi pozorišne trupe Bacači Sjenki (Zagreb) predstavili su deo svog istraživanja koji će se odigrati u Prištini, a to je istraživanje istorije pozorišta Dodona. Usledilo je čitanje eseja Tuzlanske grupe Nada posle masovnih grobnica Elvise Kusljugića, Lejle Osmić, Dijane Avdagić, Adisa Savikovića i Azre čaušević koji su predstavljali neku vrstu generacijskog preispitivanja nasleđa, identiteta i mehanizama moći sa stanovišta njihove generacije i ispitivanje novonastalih uloga onih čija je političnost određena dvadesetogodišnjim društvenim devijacijama. Ovom narativu sledio je obilazak grada Prištine koji je predvodila Besa Shani a koji je obuhvatao i posetu najstarijim spomenicima i mestima na kojima su ostavljeni tragovi jugoslovenske prošlosti. Usput je navedeno da je u „novonastaloj“ istoriji ostalo veoma malo podataka o stariim spomenicima i da je danas u Prištini napravljena mapa sa 21-im spomenikom.

Ponovno „prikupljanje“ istorije i sećanja (mahom van institucionalnih okvira države) se nastavilo specifikacijom evokacijama i sećanjem u javnom prostoru. Elli Gashi, mlada sociološkinja koja je svoj master radila u Njujorku, napravila je istraživanje o kulturnom centru Boro i Ramiz pod nazivom Transformacija javnog prostora/ Do bratstva i jedinstva i nazad tematski obrađujući promenu percepcije i obrade javnog prostora kroz istoriju. Javni prostor postaje mesto zaborava i novih simbola, koji onda prostoru daju novo značenje. Tako je spomenik Boro i Ramiz simbol prijateljstva Srbina i Albanca, Boro Vukomirovića i Ramiza Sadikua, narodnih heroja koji su zahtevali da ih streljaju zajedno. On je u socijalističkom periodu bio sportski centar i simbol politike jedinstva dva naroda. Nakon proglašenja nezavisnosti, postaje Jašari centar, prema braći Jašari koja su sa čitavim porodicama ubijeni u Prekazu 5. marta 1998 od strane srpske policije. Ono što je zanimljivo u vezi ovog zdanja je da se neposredno ispred centra Boro i Ramiz- Jašari centra, a ispred kompleksa ugostiteljskih objekata nalazi obeležje proglašenja nezavisnosti, ogromna metalna instalacija - NEW BORN. Lansiran je jedan novi identitet.

Dan treći (16.april)

Jutro je počelo u Teatru Dodona. Trupa Bacači Sjenki iz Zagreba, svojstveno njihovoj poetici, istražuju istoriju teatra kroz sećanja. Vođenje kroz istoriju pozorišta koje je kroz generacije bio prostor sa amblematskim značenjima, omogućeno je pričama glumaca i kulturnih radnika koje su bile snimljene prethodnih dana, akoji su bili svedoci i učesnici rada Dodone i njene produkcije. Politike sećanja postaju narativi glumice starije generacije Melihe čene, i mlađe glumice, njene ćerke. Ljudi koji su „publika“ zapravo grade prostor sopstvenim sećanjem. Kroz mene prolazi je priča starije glumice koja je pričala o Faruku Begoliju, upravniku pozorišta i značajna ličnost ove kuće i epohe. O danima kada je politika ovog prostora bila mnogo političnija, o tome kako je rekonstrukcijom stare zgrade nastao prostor bez sećanja. Melihe čena govori da se ona oseća kao u Alkatrazu, ni na nebu ni na zemlji. Nakon završene ture, mlađa i starija generacija radnika i radnica u kulturi raspravljala je o tranziciji i o prirodi ovog procesa kako u Beogradu, tako i u Prištini, Zagrebu i Tuzli za koju je većina učesnika i učesnica tvrdila da je gotova. Popodnevni rad čitavog skupa Nove politike solidarnosti sastojao se od Centra Multimedia iz Prištine i Beton iz Beograda koji se predstavljali su dve antologije: „Iz Prištine sa ljubavlju“ i „Iz Beograda sa ljubavlju“. Saša Ilić, Tomislav Marković, Jeton Neziraj, Sjelzen Maliqi ispričali su kako je i zašto došlo do štampanja ovih antologija. Sve je započelo korespondencijom između Saše Ilića i Jetona Neziraja kojom je, nakon deset godina, uspostavljena nova književna veza između Beograda i Prištine. Ovaj književni susret nastavio se čitanjem poezije (Azra čaušević i Elvis Kušljugić) u klubu Teatris u formi, kako su je nazvali, Hard Core Operete po stihovima Damira Avdića Graha u kojima se kritički osmatra fenomen stalne inflacije smrti.

Dan četvrti, 17.april

U knjižari Dit e nat (Dan i noć) Borka Pavićević i Branimir Stojanović predstavili su rad Miroslava Krležu na Enciklopediji Jugoslavije. Istražujući Krležin rad na Enciklopediji Jugoslavije, oni su otkrili da je postojao je tim koji je za Enciklopediju Jugoslavije trebalo da uradi jedinicu o Nehat Islami je imao priliku kao student da intervjuše Krležu u Zagrebu prvi put 1962. godine, a drugi put 1974. O tome svedoči Islamijev intervju iz toga vremena u kome Krleža zaključuje. osnovni problem na Kosovu u obrazovanju i u kome on pledita za što potpunije obrazovanje. Ovaj deo projekta obuhvata i stvaranje digitalne baze podataka sa materijalom koji bi bio vezan za Krležu. U Zagrebu će trupa Bacači Sjenki napraviti site specific performance mapirajući Krležinu aktivističku i kulturnu praksu. Govor o neurađenoj jedinici Kosovo još jedan je trenutak „ruba pameti“ i Krležine opominjuće literature.

